Dr Stanescu Stroea

25. II. 1983

CE M-A DETERMINAT SA MA OCUP, DUPA PENSIONARE, IN 1969, DE REFACEREA MORMANTULUI EROILOR DIN PLATOUL AUGUR, DE PE DEALUL MEREZI AL SATULUI NATAL CACOVA, ASTAZI FANTANELE SI APOI, IN 1976 DE RIDICAREA UNUI MONUMENT AL EROILOR ?

Capabil de munca intelectuala, dupa 7 ani dela Facultatea din Aiud, - nu eram, - dupa corbutul grav si gastro-entero-colita de care am suferit inca din 1952, la un an dupa detentie.

In plus, in 1953, pe cand lucram la Fabrica de tamplarie de pe langa Penitenciar, au aparut i tulburari de hipertensiune arteriala, - maxima 21 - ,din care cauza nu am mai fost acceptat la lucru.

La Policlinica din Ilia, nou infiintata, am facut fata serviciului de internist numai datorita unostintelor vechi in specialitate; nu eram in stare sa studiez, sa ma concentrez, citind, studiind noile ratate de medicina interna, in primul rand. Puterea de a memora nu mi-a mai revenit si dupa analizarea tenta a celor citite, se instala o cefalee insuportabila.

Si in timpul serviciului, la consultatii, de multe ori aveam ameteli, din care cauza suspendam nsultatiile, ma incuiam in cabinet si stateam culcat 20-30 de minute; noroc ca in primul an si mai ales ana am fost popularizat in Circumscriptiile Raionului Ilia, nu eram nici prea mult solicitat. Numai in ltimii ani, din cei 10 petrecuti in Ilia, am atins si 40 de consultatii in cate o zi.

Imi amintesc cu placere de ultima zi de consultatii, in ziua de 31 Decembrie 1968, cand, la ra 3 dupa amiaza, deschizand usa dela cabinet, am vazut ca mai sunt in sala de asteptare bolnavi, oritori de a fi serviti, unii chiar pentru intocmirea de fise pentru pensionare.

Si-am exclamat atunci bucuros : "La spartul targului, cine mai doreste sa intre in cabinet?"

Am facut o paranteza lunga, placuta mie. Timp de vreo doi ani, am primit inca, in Capitala, crisori dela bolnavii cronici tratati in Ilia si jur.

M-am stabilit in Bucuresti la insistenta Doctorului Dusleag, ginerele meu si a sotiei lui, fiica nea, de acord cu sotia mea, - o bunica desavarsita.

Sanatos nu mai eram; la greutatea mea corporala normala nu mi-am mai revenit decat dupa 2 ani dela liberare, traind si acum cu un regim alimentar indicat atat de Clinicile Medicale, unde am fost nternat cat si de cunostintele mele medicale.

La tonusul psihic a contribuit, pe langa grija sotiei, - atentia ginerelui si a sotiei lui precum i prezenta celor 2 nepoti nascuti in anii 1965 si 1966, precum si a familiei baiatului meu, Inginer Zeno oia, a sotiei si a fiicei lor, nascuta in 1960.

Vara tot timpul il petreceam in satul natal, la casa parinteasca, impreuna cu nepotii, facand xcursii pe dealurile din jurul satului.

In 1970 imi amintesc ca, venind vara cu nepotii, dupa o luna de absenta, am urcat pe oate dealurile care inconjurau satul natal, inclusiv dealul Merezi, de 1000metri inaltime, unde au avut loc nptele din Septembrie 1916 ale ostasilor din Regimentul 2 Valcea, cu batalionul de nemti masati in acova.

Si, natural, am zabovit mai mult in platoul Augur, unde era mormantul comun al celor 75 e eroi din Regimentul 2 Valcea si al Comandantului Companiei, eroul sublocotenent Vasile Godeanu, mpuscat in cap in ziua de 9 Septembrie 1916, dupa ce, timp de 2 saptamani s-au luptat si la baioneta cu emtii, fiind apoi incercuiti, atacati din spate, impuscati si apoi mutilati, toti fiind gasiti la inhumare si la eshumare, dupa 7 ani, cu teasta capului sparta.

De jos din sat se mai vedeau cativa brazi, in locul unde era mormantul, unii cu varfurile scate.

Eroii au fost ingropati in transeele proprii si in gropile facute de obuze , de cetatenii din t, - copii si femei, fiindca barbatii erau pe front, unii dintre ei supravietuitori, astazi de 80 de ani si mai ult.

Dupa 7 ani, din initiativa vrednicului si inimosului preot Ioan Hanzu, tot cetatenii satului Cacova au deshumat pe eroi si le-au transportat osemintele sute de metri, pana in platoul Augur, unde au fost inhumati intr-o groapa comuna..

In jur, s-au plantat brazi, in anul 1923 si, natural, s-a asezat o cruce de stejar, iar locul a fost imprejmuit cu un grilaj din lemn.

Intre timp au fost adusi de pe deal aproximativ 10metri cubi de bolovani, cu scopul de a se ridica un monument pe mormantul eroilor.

Pana in anul 1942, in timpul celui de al II-lea razboi mondial, cand a decedat fratele mamei, preotul satului, Ioan Hanzu, de Ziua Eroilor se facea pelerinaj pana in varful dealului, la mormantul eroilor din Augur, de toti cetatenii satului Cacova, in frunte cu copiii satului.

Personal, am fost martor numai la luptele companiei din Regimentul 2 Valcea , de sub comanda sublocotenentului Vasile Godeanu in 1916, in restul timpului, fiind elev la liceul maghiar din Sibiu, apoi student la Facultatea de Medicina din Cluj si medic internist, dupa promovare, nu am luat parte activa la lucrarile enumerate, lipsind din sat.

Stiam doar din spusele consatenilor, ce s-a mai intamplat cu Eroii.

Ce am gasit, ce am vazut la mormantul eroilor din Augur, sigur ca m-a impresionat foarte, foarte neplacut.

Pe mormant dormeau vitele din sat, loc bun de adapost fata de soarele dogorator, cat mai ales pentru caz de ploaie.

Imprejmuire, - nu mai exista !

Din cruce nu mai ramasese decat stalpul vertical.

Brazii, unii erau uscati, altii degradati si cu scoarta cioplita de vreun cetatean inconstient : numai 3 erau intregi, dar si acestia, imbatraniti.

Gramada de bolovani, unii foarte buni pentru constructii, desigur, imprastiata. Sau, in parte, disparuta.

Cu un cuvant, o lipsa totala de respect pentru eroii Olteni care si-au jertfit viata pentru liberarea Ardealului.

In acel moment de revolta pentru lipsa totala de pietate fata de eroi, inspecial fata de cei 5 eroi impuscati miseleste din spate si apoi masacrati, fara a fi luati prizonieri, m-am gandit, spontan, sa adun gramezile imprastiate de bolovani si sa asez pietroaiele peste mormantul eroilor, sa se vada cel putin, ca a ramana un semn, asa cum am vazut ca exista o gramada de pietre, aproape de varful Merezilor, la granita de hotar cu Orlatul, gramada numita de localnici, "Muieroaia".

Popa Hanzu, care, intr-o discutie in 1936, mi-a spus sa nu ma indepartez de sat, sa nu il parasesc, nu avea la acea data, ca bun material dacat pensia, trunchiata si aceasta. De aceea m-am gandit ca aranjarea pietroaielor intr-o gramada peste mormant, un semn totus ca, acolo exista ceva ce nu trebuie uitat.

Mentionez aici ca nu au scapat cu viata dintre ostasii Companiei de sub comanda sublocotenentului in rezerva Vasile Godeanu, (fost invatator intr-unul din satele judetului Valcea), decat cei aflati la cativa zeci de metri de varful dealului, pe versantul dinspre Orlat, padurea de carpen fiind parte deasa.

Un singur prizonier, dupa ce a fost impuscat, nu a fost lovit si in cap; acesta a fost fratele comandantului, sublocotenent in rezerva, si el, Gavril Godeanu, lasat cu viata, desigur, pentru a da formatii.

Voi relata mai jos, amanunte despre Odiseea lui Gavril Godeanu, - erou si el.

Ordonanta sublocotenentului Vasile Godeanu "luand-o la fuga"(dupa cum scrie singur pe voltul plicului cu scrisoarea de pe front, din ziua de 9 Septembrie 1916 , sublocotenentul Gavril Godeanu) a adus lada de campanie a eroului Vasile Godeanu si a predat-o la Regiment, in Ramnicu-Valcea, apoi familiei.

Scrisoarea, document de mare valoare istorica si emotionala, mi-a fost predata de singura supravietuitoare dintre cei 6 frati, copiii Familiei Invatatorului Ion Godeanu, din satul Nisipi, Valcea, doamna Profesoara Florica Nisipeanu din Brasov.

Coborand in sat, din platoul Augur, pe o poteca, de unul singur, la vreo 500metri dela prima casa, a carei gradina se marginea cu padurea, poteca principala pe unde se urca obisnuit din sat inspre platou, m-am oprit la casa colegului meu de scoala primara, prieten de joaca, Coman Popa, botezat de mama. Cand m-a vazut, dornic de mosafir, mi s-a adresat: "De unde vii, Nasule?" I-am raspuns: "Din Augur", pentruca, fara o alta introducere sa ma intrebe: "Ai vazut mormantul eroilor, - si-ti place?". Raspunzandu-i, revoltat de felul total parasit cum se prezenta mormantul pe care dormeau vitele satului, mi-a reprosat, indignat si el: "Apoi, nu-i o rusine cum arata un mormant al eroilor? Dumneata nu faceai scoala si nu erai doctor daca nu mureau soldatii aceia si altii ca ei, iar noi mai stateam si mai departe sub Unguri". O mustrare de constiinta care mi-a rascolit si mai mult indignarea fata de nepasarea, - desigur numai aparenta, a consatenilor mei fata de eroii din mormantul comun de pe platoul Augur, care si-au jertfit viata pentru unirea Ardealului cu Tara Romasneasca..

"Apoi, Popa Hanzu a facut o lucrare mare cand, in 1916, cu ajutorul satenilor, copii mai mari si femei, - atunci fete -, din ordinul jandarmeriei maghiare a ingropat pe eroi in transeele proprii, iar dupa 7 ani, in 1923, tot cu ajutorul satenilor, i-a deshumat, de pe intreg dealul Merezi, le-a transportat ramasitele pamantesti in saci, pe targi de tufe si i-a ingropat pe toti 75 intr-o groapa comuna din platoul Augur".

"Si-apoi sa-ti mai spun, Nasule, Popa Hanzu intentiona sa se ridice in padina aceea un Mausoleu (:" musoleu")", imi spune taranul, cu credinta tare pentru cultul eroilor; iar sotia lui mai adauga, " oamenii de astazi nu stiu ce insemneaza sa ti se vorbeasca la primaria satului pe limba ungureasca si sa nvatam la scoala ca-n timpul razboiului, ungureste".

Femeea Marina Carabulea, casatorita Popa, astazi de 84 de ani, a fost martora la nhumarea eroilor in 1916 si la desgroparea lor in 1923.

"Razboiul ne-a stricat toate randuelile cu eroii", imi spune taranul cu mult bun simt.

" Satul avea bani, fiindca in 1936 a vandut lemnele de brad de pe Muntele Ujbea cu 12 nilioane lei; atunci s-a facut scoala mare cu 6 clase, s-a pavat intreg satul, s-au introdus 2 cismele cu pa de munte dela 3km. distanta si s-a facut un drum nou spre Poinita, catre munte, pe o distanta eocamdata de 4km. pe care se putea merge si cu masina, nu numai cu caruta cu boi sau cu cai".

" Si mai planuia Popa Hanzu ca in varful mausoleului sa se puna un bec mare, a carui mina sa se vada si din Sibiu; doar atunci, in 1936 s-a electrificat tot satul; fiecare satean si-a introdus urentul electric in locuinta si si in grajduri".

Dupa acea convorbire cu consateanul meu, taran sanatos la trup si, mai ales, la minte, m-am andit in continuu si mi-am framantat creierii, mai ales noaptea, cand, la o etate avansata si asa se erupe somnul, ce trebue sa initiez pentru a reface mormantul parasit al eroilor din Augur.

In iarna anului 1971-72, m-am intalnit in Bucuresti cu trei consateni, unul pensionar si doi are mai faceau inca serviciu, cunoscuti de mine, desi erau cu 10-15 ani mai tineri, toti intelectuali. Si e-am sfatuit asupra programului de lucru, in primul rand, cum sa strangem si ceva bani, formand astfel n fel de Comitet. Vazand ca sunt inteles, mai ales ca am promis sa ma interesez personal la Patriarhie entru a fi ajutati la turnarea unei placi de bronz in amintirea eroilor, pentru care am sa achit cu pensia ea pe o luna, la Manastirea Plumbuita, toti am prins curaj si cei trei au dat fiecare cate 500lei, - fond e initiere a lucrarii.

Avand promisiuni si de la alti consateni cu serviciu in Capitala, m-am gandit si m-am lresat si Sfatului Popular al Comunei Saliste, care a promis ca ne va ajuta. Si intr-adevar am fost ajutati 10 saci de ciment, necesari si care s-au consumat in vara anului 1973, cand s-a refacut mormantul si oi a fost imprejmuit cu 24 tevi din fier, de 8/8metri laturile, fixate in 12 stalpi de beton armat. In clul mormantului construit pentru vecie, s- a fixat o plasca din bronz, cu ghiare adanci, avand matoarea inscriptie : "Mormantul comun al eroilor din Regimentul 2 Valcea in razboiul de intregire a triei, Septembrie 1916".

In 1972 s-au facut pregatirile pentru pentru mormant; s-au taiat brazii - si asa uscati, - s-a rat pe spinarea cailor nisipul necesar si s-au adunat, -desgropat-, pietroaiele, toate cu ajutorul nsatenilor, tarani, - in primul rand-, din satul Fantanele.

In anul 1973 vara, cu toate ca satenii erau foarte ocupati cu muncile agricole, in zilele de Duminica am fost ajutat cu toata intelegerea, transportandu-se, la un moment dat, pe spinarea cailor, cimentul necesar, scandurile pentru cofraje si cele 24 tevi de fier, de cate 6metri lungime, inclusiv apa in bidoane, fiindca, in singura fantanita de langa platou, secase apa din cauza secetei. Pe langa consatenii care au lucrat, am avut si ajutorul mesterilor din sat : zidari si dulgheri, aproape toti fini de ai mei, botezati de mama.. Numai asa am reusit sa se faca lucrarea, cu munca voluntara, care ne-a costat foarte, foarte putin.

In anul 1974 s-au plantat 40 de brazi de 0,5 - 1metru de jur imprejurul lucrarii si s-au vopsit tevile de catre nepotii mei, ajutati de colegii lor din sat.

In anul 1975 s-a mai intarit cu ciment imprejmuirea, cu pietre si cu bolovani zidul din jurul imprejmuirii de o jumatate de metru dela pamant, pentru a proteja plantatia.

Astazi unii dintre brazi au crescut pana la 2,5 - 3metri, cei uscati intretimp, fiind inlocuiti.

S-au plantat si flori in jurul mormantului de catre femei credincioase din sat.

Inca din 1972, dupa ce am adus la domiciliu in Bucuresti placa de bronz pentru mormant, turnata la Manastirea Plumbuita, a incoltit ideea de a se ridica si in sat un Monument al eroilor, aceasta in primul rand pentruca, oridecateori ieseam din casa, in curtea gospodariei parintesti, vrand-nevrand priveam spre dealul Merezi care se desfasura inaintea ochilor, la 200-300metri in linie dreapta.

Si privind padurea de brazi de sub varful dealului, ma gandeam la punctul unde si-a fixat comnadamentul eroul sublocotenent Vasile Godeanu si la cei 600-800metri de padure unde era desfasurata Compania. Si ma cutremuram gandindu-ma la eroismul Oltenilor care priveau din padure, scut dealtfel inexpugnabil, cum misuna batalionul de nemti in partea de vest a satului. Amintesc aici de incartiruirea in casa parinteasca a unui capitan neamt; in curte exista un cazan de campanie unde venea sa se alimenteze trupa nemtilor.

Ceeace m-a determinat, intr-adevar sa ma ocup de ridicarea unui momument al Eroilor in satul natal, a fost o scena emotionanta la o serbare de sfarsit de an a copiiilor de la scoala primara din sat, fiind prezent si eu in sala.

Femeea Emilia Raulea, bunica, prezenta la serbare, cu nepoata ei, stiind ca m-am interesat le refacerea mormantului Eroilor din Augur, a luat cuvantul si, cu lacrimi in ochi mi-a adresat urmatoarele cuvinte : "Apoi Domnule doctor, Dumneata te ocupi numai de Olteni si de eroii satului nu te interesezi?" Din acel moment am primit apostrofarea ca pe un al doilea canon; de primul canon dat de consateanul Coman Popa, ma achitasem, in parte : l-am ispasit.

Femeea Emilia Raulea isi pierduse sotul in primul razboi mondial, iar feciorul a murit ca un erou in al II-lea.

Un amanunt care merita sa fie mentionat aici. Intr-o sambata seara, pe la sfarsitul lunii Iulie, 1974, tocmai cand coboram in sat dela padure, cand am trecut pe langa biserica satului am auzit ca se bag clopotele "ca de mort". Sotul Emiliei Raulea si un camarad al lui, Coman Miclaus, isi trageau anguri clopotul dela biserica, fiindca se decretase mobilizarea si amandoi primisera ordin de prezentare la unitate. Nici nu s-au mai intors vii de pe front....

Si acum, - in continuare -, diferite momente quasi-cronologice in pregatirea lucrarilor de de dicare a monumentului, care a fost, totus, executat, dupa multa truda si perseverenta, in vara anului 1976.

Bani, - nu aveam. Si trebuia mai intai ceruta aprobarea C.C al P.C.R., ceeace am si cerut pe data de 27.XII. 1972, adresandu-ma direct Secretariatului C.C., avand in vedere ca, la cererea adresata Consiliului Popular al Comunei Saliste, cerere semnata de toti responsabilii de atunci ai satului, nu am primit raspunsul asteptat; cererea nici n-a fost inaintata organelor superioare de partid si de stat din Sibiu. Mi s-a raspuns doar : Consiliul Popular al comunei Saliste este de acord cu ridicarea monumentului si vom fi ajutati cu materiale de constructie.

Am primit, totus, o mica incurajare.

Avand domiciliul in Capitala, inca din 1973, dupa cat imi amintesc, m-am prezentat la studioul de Arte Plastice al Armatei, condus de Colonelul Marius Butunoiu, sculptor; dansul m-a primit cu toata simpatia si intelegerea si pana la terminarea ridicarii monumentului mi-a fost cel mai bun sfatuitor.

"Iara n-ai bani doctore", asa ma primea cand ma prezentam la dansul; iar eu ii raspundeam : "Nu mai am idei, Domnule Colonel". Dela inceput mi-a atras atentia ca-mi vor trebui cel putin 50.000lei.

Intre timp am format un asa zis "Comitet", compus din trei consateni cu domiciliul in Bucuresti. Si am lansat aproape 150 de apeluri catre toti cacovenii plecati din sat si imprastiati in toata tara, unde unii detineau functii inalte si de raspundere..

In sat am delegat un consatean care urma sa faca incasarile, contra chitanta, donatie benevola, cu incunostiintarea Consiliului Popular al Salistei.

Institutia Armatei si, in general, consatenii ofiteri, cu exceptia Unuia, m-au ajutat cu donatii in bani si m-au incurajat.

Astfel, cercetand odata Muzeul Militar Central, pe cand era in refacere, comandantul muzeului, un domn colonel, dupa explicatiile primite, a cedat pentru monument un cap de ostas, in bronz, cu forme legale, lucrare sculptata care ne-ar fi costat 20-30.000lei.

La Studioul de arte plastice al armatei s-a executat - cu pret redus - , un basorelief care reprezinta o lupta la baioneta, asa cum s-a intamplat in realitate pe dealul Merezi.

Comandantul garnizoanei din Sibiu ne-a ajutat cu soldati la lucrarea monumentului.

Placile din inox, cu inscriptiile potrivite a ceeace reprezentau, au fost executate la eprinderea Independenta din Sibiu.

Comuna Saliste a contribuit cu 65 de saci de ciment, iar cetatenii din sat cu contributia benevola in bani si cu munca voluntara.

Jumatate din apelurile lansate la consatenii plecati din sat au fost onorate.

Si ca sa nu uit, Domnul Profesor Aurel Dan, dela Facultatea de arhitectura a facut gratuit proectul monumentului, care se prezinta la un nivel artistic pretentios si ca lucrare, - de durata -, va azbate peste secole.

In continuare amintiri, episoade din timpul pregatirilor pentru lucrare., apoi din timpul xecutarii lucrarilor si "in ultimis", inaugurarea oficiala.

Din anul 1974 m-am sfatuit mai ales cu membrii Comitetului, dar membrii fiind in serviciu, lupa luarea unor hotarari, sarcina executarii lor ramanea asupra mea. In acelas timp si banii trimisi de lonatori, desi aveam casier, mi se trimeteau mie pe adresa dela domiciliu, in cea mai mare parte. Natural a se confirma primirea sumei donate prin chitanta, rupta dintr-un chitantier verificat de Contabilitatea Consiliului Popular Saliste.

La terminarea lucrarilor s-a facut controlul chitantierelor de catre contabilul sef al comunei liste, unde am predat intreaga gestiune financiara, chitantierele si actele justificative ramanand in arhiva omunei Saliste..

In sat au ramas neincasati vreo 25 de consateni, fiindca, la un moment dat, incasatorul elegat cu avizul Primarului Comunei a abuzat de incredere si a fortat cetatenii sa contribue cu sume mai ari decat contributia benevola la incasarile statului, fapt pentru care unii cetateni au protestat. Dealtfel, elas cetatean a mai deviat dela corectitudine si cu alte ocazii. Era singurul semi-intelectual aciuit in sat e pe undeva din Oltenia, fost angajat al firmei Malaxa in 1943. Si asa este : nu exista padure fara scaturi. In prezent cetateanul nu ma mai onoreaza cu un salut, afirmand ca l-am facut escroc si hot, eace a si fost, la un moment dat. Nu era departe de a fi dat in judecata pentru calomnie , de catre udioul de Arte Plastice al Armatei.

Este cazul sa mentionez ajutorul moral al Unor Inalte Autoritati din Bucuresti; numai astfel, and, - ca sa ma exprim asa - , "spatele asigurat" am indraznit sa inving greutatile intampinate, - intai pe le financiare. Si in tot timpul am avut un "atu" : aprobarea Secretariatului C.C. al P.C.R., pentru licarea unui obelisc(?) in satul Fantanele, in memoria ostasilor eroi din primul si al II-lea razboi mondial, municata mie de Cancelaria C.C. al P.C.R., dupa aproape doi ani de la prezentarea cererii.

Dela inaintarea cererii , in 27.XII.1972, in mai multe randuri m-am prezentat la Registratura C.-ului si Biroul de Informatii, unde mi se aducea la cunostinta, ceeace ma linistea, ca : Cineva se ocupa memoriu.

Interesandu-ma intre timp si la Consiliul Culturii, fiind informat ca inainte de inceperea lucrarilor trebue sa am aprobarea Consiliului pentru inscriptiile de pe monument, si in general de aprobarea aspectului artistic al monumentului, am aflat ca arhitectul sef al consiliului s-a deplasat in satul Fantanele, studiind terenul unde urma sa fie plasat monumentul. Prezentandu-ma in audienta la Consiliu, mi s-a atras atentia ca nu am voie sa fixez placile din inox cu inscriptii decat dupa aprobarea consiliului, nu asa cum am procedat cu placa din bronz fixata in soclul mormantului din Augur, unde am lucrat "ca in familie".

Eu fiind total lipsit de diplomatie si fiind de buna credinta, ca intotdeauna, necunoscand manevrele cu siretlicuri, - pe usa din dos -, dupa ce am inaintat cererea cu planul monumentului si toate datele cerute Consiliului Popular al comunei Saliste, pentru a le prezenta Consiliului Popular al judetului Sibiu spre aprobare si apoi inaintare, cu referat favorabil, desigur, la Consiliul Culturii si Educatiei Socialiste, am asteptat, linistit, raspunsul favorabil. Aceasta ar fi fost aprobarea, cu toate formele legale de ridicare a monumentului, dupa indicatiile prmite dela C.C., din contributia benevola si integrala a locuitorilor satului Fantanele.

Avand aprobarea C.C.-lui pentru ridicarea monumentului (adica a obeliscului), deci cu spatele acoperit, totus, naiv in fond, dar cu totala buna credinta si hotarat sa se realizeze lucrarea, la un moment dat, in primavara anului 1976, m-am prezentat la Comitetul de Cultura al judetului Sibiu, pentru a mi se preda dosarul cu proiectul lucrarii, aprobata si de consiliul culturii, dupa cum era cazul. Spre marea mea priza neplacuta, - ceeace m-a indignat, dar in loc sa ma demoralizeze m-a indarjit -, mi s-a raspuns de catre un tovaras instructor, sas de origine, ca nu mi se poate inmana mie originalul proectului de monument, eu fiind "persoana particulara". Sa ma prezint la Consiliul Popular al comunei Saliste. In acelas timp, cerand sa vad inscriptiile de pe placa, mi s-a atras atentia ca nu se aproba inscriptia: "Recunostinta ostasilor din Regimentul 2 Valcea cazuti eroic in luptele de pe dealul Merezi Septembrie 1916, in razboiul de intregire a Patriei", decat trunchiat, adica fara expresia "razboiul de intregire a Patriei".

Am intrebat pe tovarasul instructor : "Cu cine si pentru ce s-au luptat ostasii Armatei Romane din Vechiul Regat?". Am la dosarul amintirilor mele inscriptia aprobata de Comitetul de Cultura, batuta la masina, - trunchiata si pe cea originala. Am scrasnit din dinti, fara alte manifestari de protest, dar am inceput sa-mi deschid ochii la sovinismul, manifestat pe ascuns, al sasilor.

Revenind in Capitala, adresandu-ma istoricilor civili si militari, am fost sfatuit sa se scrie pe placa de inox expresia tov.Ceausescu : "pentru desavarsirea integritatii de stat a Romaniei', daca Cuiva(?) din Sibiu nu-i place expresia prima.

Prezentandu-ma, la a doua revenire in satul natal, pentru a primi dela Consiliul Popular Saliste dosarul, mi s-a raspuns ca dosarul s-a pierdut pe drum, intre Sibiu si Saliste.

Persoana careia i s-a predat dosarul la Sibiu sa-l duca la Saliste, s-ar fi chemat Dragoi.

Avand insa copia dosarului si aprobarea C.C.-ului si mai ales ca mi s-a spus din partea Consiliului Culturii ca eu trebue sa ma interesez de de toata problema monumentului si nu Comitetul de Cultura din Sibiu, n-am mai asteptat aprobarea si am initiat pregatirile pentru lucrarile monumentului.

Si ca sa nu uit, relatez aici, in continuare. In 1979, deci in al treilea an dela ridicarea monumentului, publicat, intre timp in fotografie la revista "Flacara" si in " Magazinul Istoric", inaugurat numai la doi ani dupa terminarea lucrarilor (voi relata si acest episod), cautand sa multumesc Arhitectului sef dela C.C., care a semnat adresa de aprobare a ridicarii monumentului, mi-a reprosat : "Ne-ai umplut de noroi , doctore! Cum ne-a fost intelesul?". Aceasta pentruca, prin revista "Flacara" s-a cerut de catre cetatenii satului Fantanele sa se faca inaugurarea monumentului.

Locuind in Capitala, deci in centrul problemelor, am avut toata intelegerea si sprijinul moral Unor Personalitati, care m-au incurajat, si direct si indirect, la succesul operei careia m-am dedicat.

Nu m-am speriat de greutatile materiale si m-am imprumutat, la un moment dat, cu peste 0.000 lei, pentru a face fata platilor urgente. Si ma sfatuiam mereu cu membrii Comitetului si cu cetatenii n sat , cand se impunea o urgenta in lucrare.

Pentru placile de travestiu cu care s-au captusit partile vizibile ale monumentului, personal a facut trei deplasari la Intreprinderea de Marmora din Simeria.

In masura posibilitatilor am fost ajutat si de primarul comunei Saliste; numai dupa inceperea lucrarilor s-a convins ca "pensionarul batran", dupa cum singur mi-a afirmat, - "nu glumeste" si ia in serios lucrarea. In schimb, Comitetul de Cultura din Sibiu nu s-a interesat de mersul lucrarilor.

Ajutorul principal la efectuarea lucrarii l-am avut dela Comandantul Garnizoanei Sibiu,fiind prezentat tovarasului General de protectorul meu din Capitala, un tovaras General, prezent la Sibiu, cu tovarasul Ministru Adjunct al M.A.N., cu ocazia inaintarii in grad a ofiterilor, elevi la scoala militara din Sibiu.

Fara acest ajutor la lucrari nu se putea executa monumentul, ci doar un simplu obelisc.

Tovarasul general, Comandant al puternicei garnizoane a Sibiului, inspecta personal mersul lucrarilor, intovarasit, uneori, de colonelul inginer al garnizoanei; si totul a decurs normal, raporturile intre mine si tovarasul general fiind cordiale, pana ce, intr-o buna zi, inainte de a fi terminate lucrarile, a intervenit o distantare brusca a raporturilor dintre noi doi : intr-o audienta la Dansul, - fiind invitat dela poarta garnizoanei, am fost, pur si simplu repezit, ca niciodata in viata si poftit sa plec in Bucuresti, urmand sa termine dansul lucrarile.

Am protestat, dar, cu toata decenta si consideratia, afirmand doar ca Tovarasul General a fost gresit si tendentios informat despre persoana mea, - in fond, fiind incantat de lucrarea ce se face cu concursul Armatei.

In aceasta situatie urma sa cer ajutorul protectorului meu din Capitala, la ceeace s-a gandit, desigur, si tovarasul General Comandant., pentruca, la o ora dupa ce am revenit in sat din Sibiu, s-au prezentat 4 soldati, dintre care 2 mesteri zidari, care au terminat lucrarea de fixare a placilor de travestiu si de mozaic la platforma monumentului.

In timpul inspectiilor facute de Tovarasul General Comandant, il rugam mereu si aminteam ca lucrarea trebue sa reziste secole, o vesnicie si ca, cel putin 300 de ani sa nu necesite reparatii.

Initial monumentul a fost proectat sa se ridice in fata scolii satului. Dar, intrucat, in 1975 a alunecat terenul dela scoala, ridicata pe o panta de sub un deal, dupa sfatul unor consateni din sat, s-a ridicat la un loc si mai potrivit, in calea excursionistilor spre munte.

Lucrarea s-a terminat pe data de 15 Octombrie 1976, si cum era firesc, urma sa fie inaugurata. In acest scop, din ordinul tovarasului General, Comandant al Garnizoanei Sibiu, s-au facut de catre Domnia Sa, cu incunostiintarea Primarului Comunei Saliste, toate pregatirile, inclusiv programul festivitatii, cu vorbitorii fixati, eu fiind sters de pe lista celor care trebuiau sa ia cuvantul; am o copie dupa programul fixat.

Doua companii de elevi, viitori ofiteri, urmau sa defileze. Primaria din Saliste a ridicat din scanduri nou-noute, 2 podiumuri de 4/5metri pentru, o platforma pentru oaspeti, intre care urmau sa fie invitati, pe langa autoritatile de stat si de partid din Sibiu si 2 generali, pensionari.

Cu doua zile inainte de festivitate s-a prezentat in sat un tovaras colonel din garnizoana Sibiu care a dispus, in numele tovarasului general comandant sa se comande 3 coroane frumoase de flori, una pentru garnizoana, a doua din partea comunei Saliste si a treia din partea cetatenilor satului Fantanele. S-a mai dispus sa se pregateasca o "masa comuna", iar reprezentantii comunei Saliste si ai satului Fantanele sa se ingrijeasca de prezenta cat mai mare a cetatenilor la festivitate si, bineinteles, a elevilor care fac cursurile la scoala din satul vecin, cu 8 clase. Pentru ca, in preziua solemnitatii de inaugurare oficiala a monumentului, - imi amintesc ca era intr-o zi de Sambata -, sa se prezinte la absemnatul ajutorul de primar al comunei Saliste sa-mi comunice ca, din ordinul tovarasului Prim Secretat judetului Sibiu se anuleaza, se contramandeaza orice serbare de inaugurare a monumentului.

Surpriza cea mai mica a fost pentru mine, fiindca, cu o luna in urma, tovarasul general mi-a comunicat ca nu ma mai bucur de aprecierea unui cetatean onorat pana la acea data , fiind sfatuit sa ma apoiez in capitala.

Sigur, populatia satului comenta ordinul de a nu se mai face serbarea mult asteptata a inaugurarii oficiale a monumentului eroilor din razboiul de intregire a neamului.; si eram asaltat cu intrebari, fara a-mi spune parerea personala.. Datorita faptului ca s-a facut un podium special pentru ofiterii activi si ca erau asteptati si veterani din razboiul prim mondial, in special un Domn General, in

prezent mult respectat, mai ales fiindca luptase in 1916 cu grad de locotenent, interesul poporului pentru grandoarea serbarii era si mai mare.

Poate ca tocmai transformarea momentului festiv al inaugurarii intr-o mare manifestatie cu caracter prea nationalist a determinat autoritatea de conducere a judetului Sibiu sa contramandeze orice serbare.

Revenind in capitala, unde aveam domiciliul stabil, dupa ce s-a facut verificarea incasarilor publice si verificarea cheltuielilor, multe ramanand neonorate in socotelile contabilitatii comunei Saliste, - cheltuielile facute din buzunarul propriu -, am asteptat increzator ziua cand, totus, se va face ianugurarea oficiala.

Nu m-a deceptionat situatia creata, fiindca lucrarea era terminata, chiar si fara aprobarea scrisa a Comitetului de Cultura si Educatie Socialista.; si inca la un nivel artistic inalt si de durata, - peste secole.

In vara anilor 1977 si 1978, din initiativa proprie, anuntand doar pe tovarasul Primar al comunei Saliste, s-a executat un trotuar din ciment in jurul monumentului, totul fiind protejat prin stalpi de metal si bare din tevi de fier, pentru a apara monumentul mai laes de vitele satului, ceeace a ridicat mult si aspectul monumentului.

Natural, tevile exterioare dela imprejmuire si grilajul interior au fost vopsite de nepotii mei, - inca de doua ori.

Si fiindca poporul dorea sa fie inaugurat monumentul, in luna Octombrie 1978, m-am adresat in acest sens printr-o scrisoare catre revista Flacara, care, in ultimul numar din luna Noiembrie 1978 a si publicat interventia, in numele poporului din sat. Si astfel, in 28 Decembrie 1978 a fost inaugurat monumentul oficial, in prezenta a doi reprezentanti ai C.C. ai P.C.R., al unui tovaras General din Marele Stat Major, al reprezentantilor Comitetului Judetean al P.C.R. Sibiu, al tovarasului general, comandant al garnizoanei Sibiu, al tovarasului Primar al Comunei Saliste.

Din anul 1979, in fiecare an de ziua eroilor, in 9 Mai a anului, copiii scolii primare a satului, in frunte cu corpul didactic, inclusiv copiii dela gradinita, fac o serbare la mormantul eroilor, inconjurati, in special, de prezenta autoritatilor comunei Saliste, in frunte cu primarul comunei si de cetateni din sat, cu deosebire de mamele elevilor si a copiilor dela gradinita.

In anul 1982 s-a petrecut un nou eveniment important in istoria satului Cacova, astazi Cantanele.

Nu stiu cand apare pentru prima data numele satului in acte, dar stiu ca, datorita pozitiei lui geografice, este satul pe unde se urca la munte, spre padurile de fanete, - spre locul numit si astazi "Intre Maiuri", unde se intalneau locuitorii din multe sate invecinate, cu vreo mie de ani in urma; in timpul invalirii popoarelor numite barbare, acolo era vatra satului, iar cu numai vreo 200-300 de ani in urma, intra era pe Gruiu. In 1725 un potop a alunecat satul de s-a dus pe apa si biserica satului din locul numas astazi cu numele de "Progadie", unde mai exista o singura cruce mare dela un mormant.

Evenimentul prin care a intrat din nou in istorie satul Cacova este aparitia lucrarii de istorie a Domnului Colonel Dr. Victor Atanasiu, "Batalia din Zona Sibiu-Caineni", din Septembrie 1916.

Lucrarea, dupa cum se exprima insusi autorul in prefata,"s-a plamadit din initiativa doctorului pensionar(a medicului pensionar) Stanciu Stroia fiu al satului Cacova, astazi cu domiciliul in Bucuresti".

Cum si dece? Fiindca in 1979, am auzit odata vorbind la radio pe Domnul General Gheorghe Gomoiu, Ministru adjunct al Armatei, despre eroismul Armatei Romane dela Marasesti, Marasti si Oituz. Acolo s-a spus : "Pe aici nu se trece", oprindu-se inaintarea Armatei Germane in vara anului 1917, in luna August dandu-se batalia decisiva; armata germana intentiona sa ocupe si toata Moldova, pentru a desfiinta existenta Romaniei. A 2-a zi am facut un scurt memoriu pe care l-am inaintat Domnului Ministru.

In acel memoriu am raportat Dominului Ministru ca lozinca "pe aici nu se trece", data de Generalul Eremia Grigorescu la Oituz si la Marasesti in 1917, a fost pusa in practica pentru prima data in lupta dela Orlat si apoi de pe dealul Merezi al satului Cacova

Aici s-a dat prima lupta crancena, prima inclestare si la baioneta, intre armata desrobitoare a Vechiului Regat si Armata invadatoare a Nemtilor, ceeace dovedeste, dela inceputul razboiului din 1916 - 1919, pregatirea morala si credinta in izbanda a Armatei Romane.

In memoriu il rugam pe Domnul Ministru sa dea dispozitii ca un Istoric Militar sa se ocupe de lupta dela Sibiu, care, dupa mine, a culminat cu rezistenta pe dealul Merezi al satului meu natal Cacova, astazi Fantanele, la acea data fiind martor, - eram elev de liceu in clasa a III-a la Liceul Maghiar din Sibiu - la acele evenimente eroice.

Si inr-adevar, Domnul Ministru a dispus sa se ocupe de lucrare distinsul Istoric Militar, Seful Catedrei de Istorie dela Academia Militara, Domnul Colonel Dr. Victor Atanasiu, un istoric erudit si un scriitor talentat.

Lucrarea cu titlul "Batalia din Zona Sibiu-Caineni", - Septembrie 1916, a aparut in luna Iulie 1982 la Editura Militara, dupa toate datele din arhiva militara si referintre memorialistice, declaratii ale martorilor din satul Cacova, astazi Fantanele si din comuna Orlat, supravietuitori in jurul varstei de 80 de ani si mai mult. Am luat declaratii dela mai multi consateni, martori la acea inclestare pe viata si pe arte dintre Romani si Nemti, pentru ca sa nu existe nici un dubiu, o exagerare in declaratiile - amintirile mele si ale consatenilor. In casa parinteasca, precum am mai amintit, era incartiruit un capitan neamt. Soldatii nemti care veneau sa se alimenteze la cazanul de campanie, transpirati imi spuneau : "Romanu gard"; de multe ori mai schimbam cate un cuvant cu ei. Erau soldati mai in etate, pana la 46 de ani, caliti in lupte, fiind aduse 6 divizii de pe frontul francez dela Verdun.

Si acum sa revin la obiect.

Domnul Colonel Atanasiu fiind si un excelent orator, in ziua de 25 Octombrie, de Ziua Armatei, a inaugurat, a lansat cartea in comuna Saliste, la cimitirul eroilor, in prezenta primarului si a a tor autoritati locale, a unor veterani din razboiul al II-lea mondial si al pionierilor din toata Marginimea Sibiului., care tocmai aveau o intrunire la Saliste. Cu acea ocazie, Profesoara Instructoare a inmanat iecarui elev premiant din satele prezente la festivitate, peste 150 de exemplare, donate de mine si emnate pe loc.

Mentionez aici ca in satul natal am impartit fiecarui elev dela calsa a IV-a in sus, natural tot ratuit-, 50 de exemplare si 25 de exemplare cunoscutilor si celor mai merituosi consateni, dintre care unii i-au ajutat mai mult la lucrari, altii mi-au fost colegi de scoala sau inruditi, fini, botezati de mama.

Lucrarea a fost lansata de Domnia Sa si in comuna Orlat, pe data de 23 Octombrie 1982, de s-a tinut o expunere a Domnului Colonel, in prezenta elevilor din clasele V-X si a corpului ofesoral. In Orlat oficialitatile au fost absente dela festivitate.

Subsemnatul in schimb, mi-am luat angajamentul (pro me) sa ma interesez de protejarea prea umoasei troite din lemn de stejar sculptat, troita ridicata in anul 1923 de Societatea Monumentelor roilor, presedinte fiind marele profesor Nicolae Iorga, prin acoperirea ei printr-o cupola; altcum, in cativa ii se va degrada.

Mai amintesc aici despre ultima mea preocupare in legatura cu respectul si cultul ce trebue sa se entina in inimile Romanilor fata de eroii neamului.

In satul natal intentionez sa se faca un "colt al eroilor", la scoala primara, cladita in 1936 ntru 6-8 clase, in care sa se expuna intr-o caseta, sub chee, o copie a scrisorii de pe front, de pe dealul erezi a sublocotenentului Gavril Godeanu, fratele eroului, catre parinti, frati si rudenii, dupa ce l-au umat pe fratele Erou langa un copac pe care i-au scris numele. In aceeasi caseta sa se pastreze un emplar din lucrarea Domnului Colonel Dr.Victor Atanasiu, o fotografie a Eroului, fost elev al Scolii dagogice din Craiova si amintirile mele si informatiile ce le detin dela singura supravietuitoare din cei 6 pii ai Familiei Invatatorului Ion Godeanu din Nisipi - Valcea, - Doamna Florica Nisipeanu, profesoara nsionara din Brasov.

In jurul casetei, - 4 fotografii : una a eroului sublocotenent Vasile Godeanu, una a rmantului din platoul Augur, a 3-a, a monumentului eroilor din satul Fantanele, fost Cacova si a 4-a,

fotografia in rama a basoreliefului de pe monument, lucrare executata in anul 1976 la Studioul de Arte Plastice al Armatei, de sculptorul Pavel Mercea.

Scrisoarea originala, document de mare valoare istorica si emotionala, dupa multa chibzuinta si de comun acord cu sora Eroului si cu Domnul Colonel Atanasiu, urmeaza sa fie predata Muzeului Militar Central, unde credem ca este cel mai potrivit loc sa fie pastrata, in locul destinat exponatelor din razboiul de intregire a Patriei din 1916 - 1919. Scrisoarea originala si alte documente si fotografii ale Familiei Godeanu, mi-au fost predate de Doamna Nisipeanu in anul 1980.

Dr. Stanciu Stroia